

Anthonis de Roovere – *Van der mollenfeeste*

Anthonis de Roovere leefde in Brugge van circa 1430 tot 1482. Hij werkte in bouw als metselaar en aannemer, maar hij was ook dichter en schrijver. Hij heeft heel veel geschreven, onder meer een aantal diep-religieuze gedichten, een geschiedenisboek en diverse maatschappijkritische / satirische gedichten. Deze satirische gedichten getuigen van een duidelijke stellingname: de wereld is oneerlijk. Er wordt veel gelogen en vaak zegeviert het recht van de sterkste. In een ideale wereld kijken mensen om naar elkaar, zijn ze eerlijk en heerst er een rechtvaardige orde. De Roovere was een oprechte christen, maar hij had tegelijk veel kritiek op de kerk. Hij zag dat kerkleiders luxelevens leiden, terwijl ze predikten dat armoede het échte leven was. In deze religie- en maatschappijkritische gedichten noemde hij nooit namen van mensen die hij bespote. De Roovere is, voor zover bekend, nooit aangeklaagd wegens belediging, smaad, laster of ketterij. Blijkbaar voelde niemand zich persoonlijk aangesproken.

Een van de bekendste gedichten van Anthonis de Roovere is *Van der mollenfeeste*. Dit gedicht is zo'n maatschappijkritische satire. De boodschap is min of meer dat je je tijdens je leven over van alles en nog wat druk kunt maken, maar dat je uiteindelijk toch sterft. En in de dood is iedereen gelijk. In *Van der mollenfeeste* komen heel veel middeleeuwse bevolkingsgroepen voor die allemaal opgeroepen worden om naar het feest van de mollen te komen. Deze mollen leven onder de grond, dus het feest van de mollen is een figuurlijk feest, met als letterlijke betekenis dat je begraven werd (nadat je gestorven was). Het maakt niet uit of je een hoge pief bent in je leven, dood ga je heus wel. Aan de dood ontsnapt niemand, ongeacht je rang of je stand – uiteindelijk vier je feest samen met Mollengijs, de leider van de mollen.

Er komen in *Van der mollenfeeste* nogal wat groepen voor die we nu niet meer kennen. Vooral als het gaat om mensen met een religieuze functie. Wie zijn legaten, karmelieten, karthuizers, begarden, klopzuster, bedelnonnen en dergelijke? Voor een middeleeuwer was dat duidelijk, voor ons niet meer. Gelukkig hebben wij Google, ChatGPT en dat soort programma's die dat voor ons op kunnen zoeken. Maar wie de mensen ook waren, ze gingen dood, ze gingen allemaal feesten bij de mollen.

De Middelnederlandse tekst komt uit J.J. Mak, *De gedichten van Anthonis de Roovere*. (Uitgeversmaatschappij Tjeenk Willink 1955, pp. 294-299) en de vertaling is van Bas Jongenelen (net als deze korte inleiding).

Van der mollenfeeste

Hoort, ghy goede lieden al ghemeyne,
Edele, onedele aerme ende rijcke,
Ghy zijt ontboden, groot ende cleyne,
Te trecken in een ander wijcke.
Hy is uutghesonden met zijnder pijcke
Des opperste Prinche messagier!
Maeckt u ghereedt, alle ghelijcke,
Ghy en muecht niet langher blijven hier.

Al in dat lantschap van den mollen
Moetty trecken, sonder waen;
Al wildy daer teghen stryen of grollen,
Ten mach u helpen niet te spaen.
Als de bode coempt, 't is ghedaen,
Hoe jonc, hoe schoone, hoe vroom, hoe wijs,

Het mollenfeest

Luister, goede mensen hier bijeen,
edelen, onedelen, armen en rijken,
jullie, groot en klein, zijn uitgenodigd
om naar een ander gebied te gaan,
hier is gekomen, met zijn speer:
de gezant van de Hoogste Heer!
Maak je gereed, jullie zijn hierin gelijk,
jullie kunnen hier niet langer blijven.

Naar het land van de mollen
moeten jullie gaan, ja echt!
Wil je je ertegen vechten of over spotten?
Dat zou je geen greintje helpen.
Als de gezant komt, dan is het gedaan.
Hoe jong, hoe mooi, hoe sterk of wijs,

Als d'Opperste ghebiedt, soe moet ghy gaen
Trecken in 't landt van Mollengijs.

Der mollen Heere d'opperste prins,
Die de mol schiep, de blinde beeste,
Heeft ontboden haer en gins
Onder 't volck, minste ende meeste,
Dat sy commen ter mollen feeste,
Daer sy hof houden onder d' eerde.
Als dlichaem sal scheeden van den gheeste
Sal men elck dienen nae zijn weerde.

De Paus ende zijn Cardinalen
Moeten alle tdeser feesten sijn,
Legaten, Bisschoppen, Dekens, Officialen,
Prochiepape, Predicare, Jacopijn,
Freemineuren, Vrouwenbruers, ende Augustijn,
Priesters, Clercken ende Meesters wijs,
Deze moeten alle binnen corten termijn
Trecken ter feesten te Mollengijs.

Saertroosen, Monnicken, Regulieren,
Bogaerden, Lollaerden, ende Cluysenaren,
Fratres, wilt u ghereeden schiere!
Nonnen, Baghijnen, wilt mede varen!
Clopsusters, Susters Bedelaren,
Ende alle die leven nae den gheeste,
Maeckt u bereedt, sonder sparen:
Ghy moet al trecken ter mollen feeste.

Keyzers, Coninghen, Hertoghen, Graven,
Baenrotsen, Ridder, ende Jonckheeren,
Ende voort alle rijcke van haven,
Wilt u 't allen duechden keeren;
Want den wech die moetty leeren
Ter feesten te commene te Mollengijs:
Maeckt u ghereet, dat ghy met eeren
Daer muecht ontfanghen lof ende prijs.

Canceliers, Bailiious, ende Souvereyns,
Schouthetens, Amptenaers, ende Dienaren,
Schepenen, Meyers ende Castelleyns,
Ontfanghers, Rentmeesters ende Wisselaren,
Hoofmeesters, die salen bewaren,
Portiers, Cocx (smaekt wel den keeste!)
Ende die edele Zeeman moet varen
Met zijnen schepe ter mollen feeste.

Ghy machtige Poorters ende Bourgeois,
Ghy rijcke Pachtters ende Rentnieren;

als de Hoogste het beveelt, dan moet je
gaan naar het land van Mollengijs.

De heer van de mollen, de Hoogste Heer
die de mol schiep (dat blinde beest)
heeft uitgenodigd hier en daar
onder het volk de minsten en de meesten,
om te komen naar het mollenfeest.
Daar onder de grond houden zij hof.
Als het lichaam gescheiden is van de geest
zal ieder op zijn waarde geschat worden.

De paus en zijn kardinalen
zijn ook verplicht aanwezig op dit feest.
Legaten, bisschoppen, dekens, officialen,
parochiepriesters, predikers, dominicanen,
franciscanen, karmelieten en augustijnen,
priesters, alle geestelijken en wijze academici
moeten allemaal binnen korte tijd
naar het feest van Mollengijs gaan.

Karthuizers, monniken, reguliere kanunniken,
begarden, broeders van barmhartigheid, kluzenaars,
broeders! Maak je alvast gereed.
Nonnen, begijnen, jullie gaan mee!
Klopzusters, bedelnonnen,
en iedereen die leeft als een geestelijke,
maak je gereed, zonder te treuzelen:
jullie moeten allemaal vertrekken naar het mollenfeest.

Keizers, koningen, hertogen, graven,
baanderheren, ridders en jonkheren,
en verder iedereen met veel bezit,
richt je op de deugden:
want deze weg moet je kennen
om bij het feest van Mollengijs te komen.
Maak je gereed, zodat je met eer,
lof en prijzen daar ontvangen wordt.

Kanseliers, baljuws en opperbaljuws,
schouten, ambtenaren en dienaren,
schepenen, meiers, en slotvoogden,
belastinginners, rentmeesters en wisselagenten,
hofmeesters die de kastelen bewaken,
portiers, koks (besef dat heel goed)
en de goede zeeman – die moet varen
met zijn schip naar het mollenfeest.

Jullie machtige poorters en burgers,
jullie rijke pachtters en rentnieren;

Al zijn u solders vol corens, vol hoys,
U kisten vol ghelts ende u fortchieren,
Ghy rijcke Cooplieden ende Drapenieren,
Al zijn u kusten vol meerssen, vol wollen,
Ghy sult oock moeten trecken logieren
In dat landschap van den mollen.

De Coninck der mollen heeft doen ontbieden
Met zijn bode, stijf ende sterck,
Al t'eenemale de Ambachtslieden,
Dat sy oock moeten laten dwerck.
Dus rade ick elcken, dat hy neme merck
Om goede herberghe ende logijs;
Want, claer gheseyt, ghy moet in 't perck
Ten feesten commen van Mollengijs.

Der mollen Coninck heeft doen vermanen
Alle jonghe ghesellen fijn,
Met corte keerels, met langhen palanen,
Aen haer schoen ende aen haer pattijn,
Voort alle stortstekers, wie sy zijn,
Legt af u sweerden, u walsche dollen,
Want ghy moet, eer lanck termijn,
Trecken in 't landschap van den mollen.

Selden is volmaect de feeste
Daer vrouwen ghebreken ofte jonckvrouwen:
Dies zijn se ontboden, minste ende meeste,
Ter mollen feeste in goeder trouwen;
Langhe sleypsteerten ofte bonte mouwen
Noch tuyten en dorven sy hebben twint:
De mollen die daer haer feeste houwen
Sy en souden 't niet sien: sy zijn al blindt.

Dese meyskens zijn oock alle ghedaecht,
Die te vastenavondde pijpers hueren,
Eest dienstbode, voestre oft maecht,
Die haer voeten te dansene rueren;
Dese moeten wech, in corter uren,
Hoe jonck sy zijn, hoe blijde van gheeste;
Dit danssen, dit reyen mach hier niet dueren:
Sy moeten gaen danssen ter mollen feeste.

al zijn je zolders vol graan, vol hooi,
je kisten en koffers vol geld,
jullie rijke kooplieden en lakenwevers,
al zijn je kusten vol handel, vol wol,
jullie moeten ook komen logeren
in het land van de mollen.

De koning van de mollen heeft ontboden
door zijn bode, stijf en sterk,
zeker dat de ambachtslieden
ook het werk neer moeten leggen.
Dus raad ik ieder aan, dat hij moeite doet
voor goede herbergen en logies;
want, klaar gezegd, jullie moeten in het land
van Mollengijs komen feesten.

De mollenkoning heeft opgeroepen
alle flinke jongemannen,
met skinny kleding, met punten
aan hun schoenen en aan hun sandalen.
Verder alle vechtersbazen (wie jullie ook zijn):
leg je zwaarden af en je Waalse dolken,
want jullie moeten, op korte termijn,
vertrekken naar het land van de mollen.

Zelden is het feest volmaakt
als er geen vrouwen of meisjes zijn:
dus zijn zij uitgenodigd, de minsten en de meesten,
vol vertrouwen voor het mollenfeest.
Lange slepen of mouwen met bont,
of vlechten hebben zij niet nodig:
de mollen die daar een feestje bouwen,
zien dat toch niet – ze zijn immers blind.

Aan deze meisjes is ook gedacht:
die met carnaval blazers horen...
Of ze dienstbode, voedster of maagd zijn,
als ze hun voeten kunnen laten dansen
dan moeten ze op pad, over een korte tijd.
Hoe jong ze zijn, hoe vrolijk van geest,
hier dansen en springen zal niet lang duren,
zij moeten gaan dansen op het mollenfeest.